

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-9/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Покрајински заштитник грађана Аутономне Покрајине Војводине
Омбудсман

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 11034 датум: 24.03.2015.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Кикинди

Београд, март 2015. године

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа Кикинда
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са Покрајинским заштитником грађана – омбудсманом и са удружењем Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	26. и 27. фебруар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана,</i> Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јагода Вјештица, <i>Стручна служба Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана</i> Милан Дакић, <i>Стручна служба Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи Кикинда остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

2. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10.02.2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

3. ПРАЋЕЊЕ ПРЕПОРУКЕ НПМ

3.1. Поступање према затеченом странцу

Полицијска управа у Кикинди у свом саставу има четири полицијске станице: Нови Кнежевац, Кањижа, Сента и Ада. Службеници Полицијске управе су навели да су добро упознати са мандатом Националног механизма за превенцију тортуре и препорукама Заштитника грађана бр. 75-6/14 од 10. фебруара 2014. године. У полицијским станицама Ада, Сента и Нови Кнежевац, немају запослене из Одељења за странце, већ они долази по потреби из ПУ Кикинда или из ПС Кањижа, када треба предузети мере према одређеном странцу. У ПС Кањижа раде представници Одељења за странце, с обзиром да постоји потреба за њиховим свакодневним присуством, јер се ова ПС налази у близини границе са Мађарском.

3.1.1. Утврђивање идентитета

Од почетка 2015. године до дана посете НПМ тима, на територији ПУ Кикинда затечено је 522 странца, а предузето је 1675 мера. Уобичајено поступање полицијских службеника ПУ Кикинда подразумева да ће се затечени странац који незаконито борави на територији Републике Србије лишити слободе и спровести у станицу ради утврђивања његовог идентитета. По довођењу или доласку ових лица у полицијске станице приступа се њиховом спољном прегледу, пре свега из разлога безбедности. Како велики број њих нема код себе исправе подобне за доказивање идентитета, током прегледа посебна пажња се посвећује проналаску исправа, које је већином безуспешно. Сходно томе, лични подаци се углавном утврђују само на основу изјава странаца (попуњени упитници о личним подацима). Саговорници НПМ су истакли да више не затичу странце са потврдама о одсуствовању из центара за азил.

У посети НПМ ПС Кањижа, обављеној 19. септембар 2014. г, полицијски службеници ове станице нису дактилоскопирали и фотографисали тражиоце азила, већ само нерегуларне мигранте. Међутим, сада се сви затечени странци, без обзира да ли су тражиоци азила или нерегуларни мигранти, фотографишу и дактилоскопирају. Како је ПС Кањижа највише оптерећена нерегуларним мигрантима, она има своју опрему потребну за дактилоскопирање и фотографисање и запосленог крим. техничара на овим пословима. Опрему су добили децембра 2014. г. и странце више не морају да возе у седиште ПУ Кикинда да би били фотографисани и дактилоскопирани. У седишту ПУ Кикинда у 2015. години фотографисано и дактилоскопирано је 298 лица, док тај број у ПС Кањижа износи 357. Ради фотографисања и дактилоскопирања, Станица граничне полиције Наково доводи затечене странце у седиште ПУ Кикинда, док Станице граничне полиције Мартонош и Тиса доводе странце у ПС Кањижа.

Лични подаци, фотографије и отисци прстију странаца се уносе у електронску евиденцију „АФИС“. Поред ове евиденције, постоји и електронска евиденција „ОКС“, у коју се, поред личних података, уносе подаци о свим мерама које су предузете према странцима.

3.1.2. Употреба језика и поучавање о правима

Један од проблема са којим се сусрећу службеници ПУ Кикинда је комуникација са страним лицима. Разговори се обављају на енглеском језику, јер према речима полицијских службеника, лица најчешће путују у групама међу којима увек неко говори енглески језик.

3.1.3. Поступање према малолетнику – сарадња са органом старатељства

Пракса у седишту ПУ Кикинда је да се увек информише месно надлежни центар за социјални рад уколико затекну малолетна лица. У ПС Кањижа обавештавају центар за социјални рад када је малолетник без пратње или када процене да је то потребно иако је малолетник у пратњи. У 2015. г. на територији ПУ Кикинда затечено је 57 малолетних лица, од тога 15 је било женског пола.

3.1.4. Лекарски преглед

Нерегуларни мигранти и тражиоци азила се прегледају само у случају видних повреда или у случају да захтевају лекарску помоћ. Лекарски прегледи се обављају у локалној здравственој установи или у полицијској станици, у зависности од потребе. Истиче се добра сарадња са домовима здравља.

3.2. Поступање према странцу који није изјавио намеру за тражење азила

3.2.1. Подношење захтева за покретање прекршајног поступка

Нерегуларни мигранти се након идентификације, прекршајно процесуирају и спроводе прекршајном судији. У посети НПМ ПС Кањижа, обављеној 19. септембар 2014. г, полицијски службеници ове станице нису подносили захтеве за покретање прекршајног поступка против лица код којих је пронађена истекла потврда о израженој намери за тражење азила. Они су их само упућивали да оду до центара за азил. Међутим, сада се захтеви за покретање прекршајног поступка подносе и према странцима код којих је пронађена истекла потврда о израженој намери за тражење азила. Од почетка 2015. године до дана посете НПМ-а поднето је 428 захтева за покретање прекршајног поступка.

Како се налази веома близу граничног прелаз са Мађарском, ПС Кањижа учествује у поступку реадмисије. Наиме, ова полицијска станица преузима лица из Мађарске враћена путем Закона о потврђивању споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве⁴. Према странцима који су враћени поступа се као према нерегуларним мигрантима (против њих се подноси захтев за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе и након извршене прекршајне санкције издаје им се решење о отказу боравка). Од почетка 2015. г. до дана посете НПМ у поступку реадмисије примљено је 258 странаца. Ова лица се након преузимања смештају у посебну просторију, како би сачекали да буду фотографисани и дактилоскопирани и одведени пред прекршајног судију. Просторија је топла, има санитарни чвор и дезинфикује се сваког дана. Странцима који имају оскудну гардеробу и обућу обезбеђује се иста у сарадњи са Црвеним крстом. Полицијски службеници ПС Кањижа носе заштитне рукавице и маске приликом поступања према странцима.

3.2.2. Поступање након извршене прекршајне санкције

Уколико у прекршајном поступку буду кажњени новчано или опоменом, уручује им се решење о отказу боравка у коме је дат рок, најчешће 10 дана, у коме су обавезни да самостално напусте Србију. Међутим, уколико је нерегуларном мигранту новчана казна замењена казном затвора или је казна затвора изречена као самостална санкција, они се спроводе у окружни затвор у Суботици или у Зрењанину на издржавање казне (у зависности од месне надлежности прекршајних судова). Када лице одслужи казну затвора, даље поступање се разликује у зависности од тога у ком су затвору одслужили казну. Уколико је лице одслужило казну затвора у Зрењанину, полицијски службеници

⁴ "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 103/2007.

ПУ Зрењанин доносе решења о отказу боравка. Уколико је лице одслужило казну затвора у Суботици, полицијски службеници ПУ Кикинда одлазе у Суботицу и уручују им решења о отказу боравка. У ПУ Кикинда, од почетка године до посете НПМ тима, донето је и уручено 387 решења о отказу боравка.

3.3. Поступање према странцу који је изјавио намеру за тражење азила

Странцима који изјаве намеру за тражење азила Одељење за странце ПУ Кикинда одмах издаје потврду о израженој намери за тражење азила. Међутим, странцима који изразе намеру за тражење азила, а који су враћени у Србију у поступку реадмисије, не издају ову потврду већ против њих подносе захтеве за покретање прекршајног поступка. Од почетка 2015. године до посете НПМ тима издато је 60 потврда о израженој намери за тражење азила, с тим што се малолетницима у пратњи не издају посебне потврде, већ се њихови подаци уносе у потврде које се издају родитељима, односно пунолетним пратиоцима. Потврде не садрже фотографију. У 2015. г. ПС Кањижа није издала ниједну потврду о израженој намери за тражење азила.

Лица којима је издата потврда се упућују у центре за азил, који су у датом тренутку имају расположиве смештајне капацитете. У потврду се уноси назив центра за азил где лице треба да се јави у року од 72 сата.